

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Trwyddedu (Pwyllgor Anstatudol)
Dyddiad y cyfarfod:	16 Mawrth 2023
Teitl:	Adroddiad am Gyfraith Martyn – Y Ddyletswydd Diogelu
Pwrpas yr adroddiad:	Er gwybodaeth

Cefndir

Ym mis Rhagfyr 2022, cyhoeddodd y Llywodraeth fanylion y Ddyletswydd Diogelu, a elwir erbyn hyn yn 'Cyfraith Martyn' er teyrnged i Martyn Hett, a laddwyd ochr yn ochr â 21 o bobl eraill yn yr ymosodiad gan derfysgwyr ar Arena Manceinion yn 2017.

Ers 2017 bu 14 ymosodiad terfysgol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r ymosodiadau trychinebus hyn wedi achosi marwolaethau ac anafusion ymhlith pobl sy'n byw eu bywydau bob dydd. Mae nifer o'r ymosodiadau hyn naill ai wedi'u cyflawni mewn eiddo trwyddedig neu wedi'u hanelu at aelodau'r cyhoedd sy'n mwynhau eu hunain yn yr economi liw nos, e.e. ymosodiad terfysgol Pont Llundain a Marchnad Borough yn 2017.

Mae angen ystyried diogelwch yn well a sicrhau bod mesurau cadarn, cymesur a chyson ar waith mewn mannau cyhoeddus er mwyn sicrhau ein bod ni'n gallu paratoi'n well a gwella diogelwch y cyhoedd, yn wyneb ymosodiadau posib yn y dyfodol.

Mae'r ddeddfwriaeth yn cael ei chyflwyno er mwyn sicrhau nad ydy'r ymdrechion diogelwch o safbwynt gwrthderfysgaeth ar ei hôl hi o gymharu â gweithgarwch arall sy'n ofynnol yn gyfreithiol. Nodir bod anghysondeb ar hyn o bryd o ran y modd y caiff prosesau a mesurau diogelwch eu blaenoriaethu, eu hystyried a'u gweithredu.

Beth fydd Cyfraith Martyn yn ei wneud?

Bwriad Cyfraith Martyn yw cadw pobl yn ddiogel, gwella ein diogelwch cenedlaethol a lleihau'r risg o derfysgaeth i'r cyhoedd drwy ddiogelu ein lleoliadau cyhoeddus.

Bydd y gyfraith yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r sawl sy'n gyfrifol am leoliadau penodol i ystyried y bygythiad o derfysgaeth a chymryd camau lliniaru addas a chymesur.

Bydd y ddeddfwriaeth yn sicrhau bod y partion wedi paratoi, yn barod i ymateb ac yn gwybod beth i wneud pe bai ymosodiad. Bydd diogelwch gwell yn cael ei gyflawni drwy systemau diogelwch gwell, hyfforddiant staff, a phrosesau cliriach.

Pa Safleoedd / Lleoliadau fydd yn cael eu cynnwys?

Gallai'r ddeddfwriaeth fod yn berthnasol mewn tri phrif faes, sef:

- Lleoliadau cyhoeddus (e.e. lleoliadau adloniant a chwaraeon, atyniadau i dwristiaid, canolfannau siopa sydd â chapasiti o 100 o bobl neu fwy),
- Sefydliadau mawr (e.e. cadwyni manwerthu neu adloniant, cadwyni sy'n cyflogi 250 o staff neu fwy sy'n gweithredu mewn lleoliadau sy'n hygyrch i'r cyhoedd),
- Mannau cyhoeddus (e.e. parciau cyhoeddus, traethau, tramwyfeydd, pontydd, sgwariau mewn trefi / dinasoedd ac ardaloedd i gerddwyr). Mae hyn yn cynnwys trefnwyr digwyddiadau sy'n defnyddio'r mannau hyn.

Pan ddaw'r ddeddfwriaeth newydd i rym, disgwylir iddi fod yn berthnasol i unrhyw un sy'n gyfrifol am leoliadau sy'n hygyrch i'r cyhoedd a ddefnyddir at ddibenion megis adloniant a hamdden, manwerthu, bwyd a diod, amgueddfeydd a galerïau, meysydd chwarae, mannau cyhoeddus yn adeiladau'r llywodraeth leol neu'r llywodraeth ganolog (e.e. neuaddau tref), atyniadau i ymwelwyr, digwyddiadau dros dro, mannau addoli, iechyd, ac addysg.

Cynigir y bydd y Ddyletswydd yn berthnasol i'r lleoliadau cymwys sydd naill ai yn: adeilad (gan gynnwys casgliad o adeiladau a ddefnyddir at yr un diben e.e. campws); neu leoliad / digwyddiad (gan gynnwys digwyddiad dros dro) sydd â ffin bendant, sy'n golygu y gellir pennu capasiti ar ei gyfer.

Bydd rhai'n cael eu heithrio o'r Ddyletswydd. Mae'r rhain yn cynnwys lleoliadau lle mae rheoliadau diogelwch trafniadaeth eisoes yn berthnasol; a'r rhai sy'n wag dros gyfnod rhesymol neu sydd ar gau'n barhaol. Ni fydd y rheiny sydd ag arwynebedd llawr mawr ond nifer isel o weithwyr yn gweithio ynddynt (e.e. warysau a chyfleusterau storio), ynghyd â swyddfeydd a lleoliadau preswyl preifat, yn dod o dan y Ddyletswydd.

Sut fydd yn gweithio?

Pan gaiff y ddeddfwriaeth ei chyflwyno bydd yn rhoi dyletswydd ar berchnogion a gweithredwyr lleoliadau penodol i fod yn fwy parod ar gyfer ymosodiad terfysgol a gwella diogelwch rhag ymosodiad o'r fath, a bydd y ddyletswydd yn ei gwneud hi'n ofynnol iddynt gymryd camau cymesur, yn ddibynnol ar faint a natur y gweithgareddau sy'n cael eu cynnal yno.

Y nod yw sicrhau bod staff yn barod i ymateb yn gyflym i sefyllfaoedd sy'n datblygu, eu bod yn ymwybodol o'r prosesau i'w dilyn, eu bod yn gallu gwneud penderfyniadau'n sydyn ac yn gallu cymryd camau a fydd yn achub bywydau. Gallai hyn fod yn rhywbeth mor syml â chloi drysau er mwyn arafu'r ymosodwyr tra eu bod yn tywys staff a chwsmeriaid i allanfeydd eraill. Gallai hefyd alluogi i staff roi triniaeth a allai achub bywydau tra eu bod yn aros i'r gwasanaethau brys gyrraedd.

Mae cymesuredd yn ystyriaeth hollbwysig ar gyfer y ddeddfwriaeth hon. Felly bydd yn sefydlu model â sawl haen a fydd yn gysylltiedig â'r gweithgarwch yn y lleoliad a'i gapasiti:

- Bydd yr **haen safonol** yn arwain at ganlyniadau da o ran parodrwydd. Bydd hi'n ofynnol i ddeiliaid y ddyletswydd gymryd camau syml ond effeithiol i wella diogelwch a pharodrwydd. Bydd hyn yn berthnasol ar gyfer lleoliadau cymwys sydd â chapasiti ar gyfer dros 100 o bobl. Gallai hyn gynnwys bariau, bwytai neu siopau manwerthu mwy o faint.

Mae'r llywodraeth wedi nodi y bydd angen i leoliadau sy'n hygyrch i'r cyhoedd ac sydd â chapasiti ar gyfer dros 100 o bobl gymryd camau syml ond effeithiol i wella'u diogelwch a'u parodrwydd. Bydd y camau hynny'n cynnwys cwblhau hyfforddiant am ddim, codi ymwybyddiaeth a rhannu gwybodaeth â staff. Ynghyd â chwblhau cynllun parodrwydd.

Mae'r llywodraeth yn bwriadu rhoi triniaeth arbennig i fannau addoli o dan y ddyletswydd, gan adlewyrchu'r ystod bresennol o gamau lliniaru a gyflawnir ac a ariannir gan y Llywodraeth i'w gwneud yn llai agored i derfysgaeth a throseddau casineb. Bydd pob man addoli'n cael eu rhoi yn haen safonol y Ddyletswydd waeth beth fo'u capasiti, ac eithrio cohort bach ar draws pob ffydd sy'n codi tâl mynediad ar dwristiaid a / neu sy'n hurio'r safle ar gyfer digwyddiadau masnachol mwy.

- Bydd yr **haen uwch** yn gosod gofynion ychwanegol ar leoliadau sydd â chapasiti uwch er mwyn cydnabod y goblygiadau trychinebus posib yn sgil ymosodiad llwyddiannus. Bydd hyn yn berthnasol i leoliadau sydd â chapasiti ar gyfer dros 800 o bobl ar unrhyw adeg. Gallai hyn gynnwys lleoliadau cerddoriaeth fyw, theatrau, a siopau adrannol.

Bydd gofyn i leoliadau o'r fath sy'n hygyrch i'r cyhoedd greu asesiad risg a chynllun diogelwch sy'n 'rhesymol ymarferol'. Bydd hyn yn caniatáu i ddeiliaid y ddyletswydd gydbwyso'r angen i leihau risg yn erbyn yr amser, yr arian a'r ymdrech sydd eu hangen i gyrraedd lefel lwyddiannus o barodrwydd diogelwch – safon gydnabyddedig mewn gweithdrefnau rheoleiddio eraill (gan gynnwys Tân ac Iechyd a Diogelwch).

Beth am y lleoliadau sy'n cael eu rhedeg gan wirfoddolwyr?

Mae elusennau, grwpiau cymunedol a mentrau cymdeithasol yn berchen ac yn rhedeg ystod eang o leoliadau (amgueddfeydd, safleoedd yr ymddiriedolaeth genedlaethol, lleoliadau cyhoeddus sylweddol, e.e. y Tŷ Opera Brenhinol a'r Theatr Genedlaethol). Mae rhai sefydliadau hefyd yn hurio safleoedd i eraill at ddibenion amrywiol. Gan na fyddai mwyafrif y lleoliadau sy'n cael eu rhedeg neu eu perchen gan sefydliadau elusennol, grwpiau cymunedol a mentrau cymdeithasol yn cyrraedd y trothwy capasiti o 800+, mae'r Llywodraeth yn credu bod y gofynion yn gymesur.

A fydd hyn yn effeithio ar hygyrchedd?

Bydd gofynion y ddyletswydd yn amrywio ond i nifer bydd yn cynnwys newid y prosesau a'r systemau diogelwch, a sut caiff staff eu hyfforddi, Felly, mae'n debygol y bydd nifer o'r newidiadau yn sgil y ddyletswydd yn rhai 'yn y cefndir' na fyddai'r cyhoedd yn sylwi arnynt. Mewn rhai achosion, fodd bynnag, bydd nodweddion diogelwch corfforol yn amlwg i'r cyhoedd, ond ni ddylent fyth gyfaddawdu ar hygyrchedd.

Sut fydd Cyfraith Martyn yn cael ei gorfodi?

I gefnogi'r gyfraith, mae'r Llywodraeth wedi nodi y bydd yn sefydlu gweithdrefn arolygu a gorfodi, gan hyrwyddo cydymffurfiaeth a newid cadarnhaol mewn diwylliant gan roi cosbau credadwy a theg. Mae'n ansicr pa ddyletswyddau fydd yn cael eu gosod ar y Tîm Trwyddedu a / neu wasanaethau rheoleiddio eraill hyd nes y caiff y ddeddfwriaeth ddrafft ei chyhoeddi yn ddiweddarach eleni. Wrth gwrs mae'r Tîm Trwyddedu'n disgwyl derbyn mwy o ymholiadau oddi wrth safleoedd trwyddedig yn gofyn am gyngor ac arweiniad pan fydd y llywodraeth yn rhyddhau rhagor o fanylion.

Argymhelliad / Argymhellion:

Dylai'r Aelodau dderbyn yr adroddiad er gwybodaeth.

Rheswm dros yr argymhelliad:	Rhoi gwybod i'r Aelodau etholedig ynghylch Cyfraith Martyn a'r ddyletswydd fydd yn ei gosod ar ddeiliaid trwydded cymwys a threfnwyr digwyddiadau, a'r effaith y rhagwelir y caiff ar Wasanaeth Trwyddedu'r Awdurdod.
Fframwaith Polisi:	Mae'r swyddogaethau statudol a gyflawnir gan y Tîm Trwyddedu'n elfen allweddol o fframwaith polisi Diogelu'r Cyhoedd.
Blaenoriaethau Corfforaethol:	Hybu'r Economi, Cefnogi Busnesau a Galluogi Cyflogaeth
Goblygiadau Cyllid a Chaffael:	O fewn y gyllideb
Maes Gwasanaeth:	Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd
Pwerau Statudol:	Deddf Trwyddedu 2003, Deddf Gamblo 2005 ac unrhyw reoliadau a wnaed o dan y Deddfau.
Papurau Cefndir:	Dim
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Alun Williams (Polisi a Pherfformiad)
Swyddog Adrodd:	Anne-Louise Davies (Rheolwr Safonau Masnach a Thrwyddedu) a Gareth Rees (Uwch Swyddog Trwyddedu)
Dyddiad:	22 Chwefror 2023